

Na osnovu člana 16. stav 1. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 102/09), člana 14. i 15 Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 2/04), generalni direktor Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK

O MJERAMA SIGURNOSTI ZRAČNE PLOVIDBE NA AERODROMU ZA OPERACIJE NA ZEMLJI

INTEGRALNI TEKST

"Službeni glasnik BiH", broj 82/07 i 100/10

DIO PRVI - UVODNE NAPOMENE

Član 1.

(Predmet)

Ovim Pravilnikom utvrđuju se subjekti koji su dužni da planiraju i sprovode mjere sigurnosti zračne plovidbe na aerodromu za operacije na zemlji, propisuju se mjere sigurnosti za kretanje i zadržavanje zrakoplova, osoba i vozila na aerodromu, ukrcavanje i iskrcavanje putnika i utovar i istovar stvari. Mjere sigurnosti utvrđene ovim Pravilnikom odnose se na stručno i ostalo osoblje koje obavlja poslova od značaja za sigurnost zračne plovidbe na zračnoj strani aerodroma.

Član 2.

(Pojmovi)

Pojmovi upotrebljeni u ovome pravilniku imaju sljedeće značenje:

- a) *Mjere sigurnosti zračne plovidbe*, su radnje i aktivnosti koje sprovode službe na zračnoj strani, koje obavljaju poslove od značaja za sigurnost zračne plovidbe, kao i drugi radi sigurnog i urednog odvijanja operacija na zemlji na aerodromu.
- b) *Manevarske površine*, su uzletno-sletna staza i staza za voženje.
- c) *Operativne površine ili zona kretanja*, su uzletno-sletna staza, staza za voženja i platforma.
- d) *Platforma*, je dio aerodroma određen za prihvat i otpremu zrakoplova, putnika i stvari, snabdijevanje zrakoplova gorivom i mazivom, parkiranje, boravak i održavanje zrakoplova koji ne ometaju obavljanje prometa na aerodromu.
- e) *Operator aerodroma*, je imatelj potvrde o korištenju aerodroma.
- f) *Nositelj prava raspolaganja zrakoplovom*, je pravna ili fizička osoba koja na temelju raspoložive i odobrene dokumentacije o zrakoplovu odlučuje o njegovoj uporabi i korištenju.
- g) *Sistem upravljanja sigurnošću (SMS-Safety Management System)*, je organiziran pristup upravljanja sigurnošću koji uključuje organizacijsku strukturu, odgovornosti, politiku i procedure.

DIO DRUGI - SUBJEKTI I NJIHOVE OBVEZE U PLANIRANJU MJERA SIGURNOSTI ZRAČNE PLOVIDBE NA AERODROMU

Član 3.

(Subjekti)

Subjekti koji su dužni da planiraju i sprovedu mjere sigurnosti zračne plovidbe na aerodromu za sigurno provođenje zemaljskih operacija su:

- a) operator aerodroma, u skladu sa Zakonom o civilnom zrakoplovstvu BiH i obvezama iz dobijene potvrde o korištenju aerodroma;
- b) nositelj prava raspolaganja zrakoplovom, odnosno avio prijevoznik;
- c) služba za snabdijevanje zrakoplova gorivom i mazivom;
- d) spasilačko vatrogasna služba;
- e) služba za održavanje aerodroma;
- f) služba prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari;
- g) služba kontrole letenja na aerodromu;
- h) ostali subjekti koji stalno ili povremeno obavljaju poslove na manevarskim površinama i platformi, odnosno na zračnoj strani aerodroma.

Član 4.

(Osnovne obveze)

- (1) Subjekti iz člana 3. ovoga Pravilnika, u okviru svojih prava i obveza, dužni su da utvrde i sprovedu planove mjera sigurnosti zračne plovidbe za sigurno provođenje operacija na zemlji.
- (2) Uspješna primjena sistema upravljanja sigurnošću na aerodromu je osnovni zadatak u svim zrakoplovnim aktivnostima radi postizanja najvećeg nivoa sigurnosnih standarda u obavljanju poslova.
- (3) Planovi i postupci za njihovo sprovođenje svih učesnika moraju biti međusobno usklađeni. Usklađivanje se vrši preko Komiteta za sigurnost na aerodromu, sigurnosnih grupa i menadžera sigurnosti.
- (4) Mjere sigurnosti za operacije na zračnoj strani aerodroma moraju biti sastavni dio sistema upravljanja sigurnošću na aerodromu propisane aerodromskim priručnikom.
- (5) Subjekti iz člana 3. ovoga Pravilnika su obvezni da imenuju svoje članove u komitetu sigurnosti i iste dostave predsjedniku komiteta za sigurnost na aerodromu.

Predsjednik komiteta za sigurnost, je osoba odgovorna za sigurnost letenja operatora aerodroma.

- (6) Planovi mjera i postupaka za njihovo sprovođenje obvezni su za sve korisnike usluga na aerodromu, kao i za sve osobe koje se nađu na aerodromu.

(7) Poslovi i mjere koje sprovode služba sigurnosti zaštite aerodroma, granična policija, carinska služba i drugi u obavljanju njihovih dužnosti, ovim Pravilnikom nisu obuhvaćeni. Poslovi ovih službi provode se po aktima, programima i planovima za rad ovih službi.

Član 5.

(Obveze operatora aerodroma)

(1) Za sigurno odvijanje zračne plovidbe, odnosno operacija na zemlji operator aerodroma je dužan:

a) uspostaviti sistem upravljanja sigurnošću na aerodromu kroz: utvrđivanje politike sigurnosti, strukture i organizacije, određivanje dužnosti i obveza svi učesnika, uspostavljanjem sistema obavještanja, koordinacije i kontrole izvršavanja dužnosti i obveza;

b) razvijati sigurnosnu kulturu osoblja u svim aktivnostima radi prepoznavanja važnosti i vrijednosti efekata upravljanja sigurnošću i potvrde da je sigurnost u obavljanju poslova uvijek najvažnija;

c) sprovesti stručno osposobljavanje osoblja koje obavlja poslove od značaja za sigurnost zračne plovidbe na zračnoj luci za operacije na zemlji sa ciljem strogog poštovanja standarda i normi od discipliniranog ponašanja do stručnog i profesionalnog obavljanja poslova. Svi poslovi moraju biti propisani i kontrolirani;

d) sredstva, oprema i instalacije koje se koriste u operacijama na zemlji moraju biti ispravna, pravilno označena i opremljena;

e) sve slučajeve narušavanja sigurnosti na vrijeme utvrditi, analizirati, izvući pouke, otkloniti tehničke nedostatke i postići vaspitni utjecaj na planu podizanja sigurnosti.

Član 6.

(Obveze ostalih subjekata)

(1) Ostali subjekti, iz člana 3. ovoga Pravilnika, dužni su da sprovode sve mjere sigurnosti zračne plovidbe na aerodromu za operacije na zemlji u skladu sa propisanim postupcima i općim zahtjevima za sigurno i uredno odvijanje zračnog prometa.

(2) Obvezni su da čuvaju objekte i opremu na aerodromu od značaja za sigurnost zračne plovidbe, koji su u njihovoj nadležnosti (objekti u kojima su smješteni uređaji koji služe za polijetanje, sletanje kontrolu letenja, vozila, skladište robe i goriva i dr.), kao i da brinu o zrakoplovima i ostalim objektima i opremi na zračnoj luci (pristanišnoj zgradi, energetskim objektima, hangarima, manevarskim površinama, platformi i dr).

DIO TREĆI - KRETANJE, VOĐENJE, ZADRŽAVANJE, PREGLEDI I OPRAVKE ZRAKOPLOVA NA AERODROMU

Član 7.

(Kretanje zrakoplova po površinama za kretanje)

(1) Zrakoplov se mora kretati po manevarskim površinama prema propisano obilježenim oznakama na aerodromu, slijedeći liniju vodilju nosnim točkom i po uputstvima kontrole letenja.

(2) Zrakoplov se mora kretati na platformi po obilježenim oznakama i prema znacima za navođenje.

Član 8.

(Vodenje zrakoplova po manevarskim površinama)

- (1) Ispred zrakoplova, nakon napuštanja uzletno-sletne staze i po pristanišnoj platformi mora se kretati vozilo službe prihvata i otpreme.
- (2) Vozilo iz stava 1. ovog člana mora biti obojeno narandžastom ili žutom bojom, sa crnim kvadratnim poljima veličine 50 x 50 cm i opremljeno rotacijskim svjetlom narandžaste boje i vidljivim natpisom danju i noću, na krovu "FOLLOW ME".
- (3) Izuzetno od odredbe stava 1. ovoga člana, ako je pristanišna platforma manjih dimenzija (do pet pozicija za parkiranje zrakoplova) vozilo službe prihvata i otpreme nije obvezno.
- (4) Radi sigurnog kretanja zrakoplova, a na zahtjev nadležne službe kontrole letenja, odnosno vođe zrakoplova, vozilo iz stava 1. ovog člana može se koristiti i u drugim slučajevima, kao i na manevarskim površinama.
- (5) Zrakoplov se mora kretati po uputstvu službe prihvata i otpreme, odnosno parkera signaliste po pristanišnoj platformi.

Član 9.

(Zadržavanje zrakoplova na platformi)

- (1) Ako se zrakoplov zadržava na aerodromu duže od četiri sata, parking poziciju određuje operativni centar aerodroma u skladu sa planiranim prometom, kako zrakoplov koji je parkiran ne bi smetao drugim zrakoplovima koji dolaze ili odlaze.
- (2) Ako se zrakoplov zadržava noću na pristanišnoj platformi, parkiralištu ili u hangaru, ti objekti, odnosno prostori moraju biti osvijetljeni i mora postojati adekvatan sistem kontinuiranog sigurnosnog nadzora.

Član 10.

(Pregledi i opravke zrakoplova)

- (1) Prepoletni pregledi zrakoplova i pregledi zrakoplova u tranzitu obavljaju se po pravilu na pristanišnoj platformi.
- (2) Opravke zrakoplova obavljaju se na za to određenim i obilježenim mjestima ili u hangarima.
- (3) Opravke zrakoplova mogu se obavljati ako putnici nisu u zrakoplovu.

DIO ČETVRTI - UKRCAVANJE I ISKRCAVANJE PUTNIKA, PRTLJAGA I ROBE NA AERODROMU

Član 11.

(Ukrcavanje i iskrcavanje putnika i utovar i istovar stvari)

- (1) Ukrcavanje i iskrcavanje putnika, utovar i istovar stvari u zrakoplov, kao i snabdijevanje zrakoplova gorivom vrše se samo na pristanišnoj platformi i na određenim mjestima.

- (2) Zrakoplov se ne smije puniti gorivom dok su putnici u njemu ili dok se ukrcavaju ili iskrcavaju.
- (3) Izuzetno od odredbe stava 2. ovoga člana, zrakoplov u tranzitu može se puniti gorivom dok su putnici u njemu ako služba prihvata i otpreme, spasilačko vatrogasna služba i posada zrakoplova poduzmu posebne protivpožarne i druge propisane mjere osiguranja za vrijeme punjenja.
- (4) Ako se poslovi iz stava. 1. do 3. ovog člana vrše noću, mjesto na kome se obavljaju mora biti propisno osvijetljeno.

Član 12.

(Utovar opasnih materija)

- (1) Opasne ili za zdravlje štetne materije utovaruju se i istovaruju iz zrakoplova na za to određenom prostoru, uz protivpožarne i druge propisane mjere osiguranja i pod nadzorom obučene i odgovorne osobe, u skladu sa propisima o prijevozu opasnih materija.

Član 13.

(Sistem veza i signalizacije)

- (1) Sistem veza i propisana signalizacija koji se koriste između posada zrakoplova i nadležne službe kontrole letenja i aerodromskih službi na zračnoj luci moraju da osiguravaju tačno, hitno i potpuno davanje potrebnih podataka radi sigurnog i urednog obavljanja poslova i obaveštavanja o prometu na zračnoj luci.
- (2) Svaki izlazak, kretanje ili zadržavanje na manevarskim površinama, na kojima se odvijaju aktivnosti zračnog prometa provodi se po odobrenju i uputstvima kontrole letenja, uz obavezno posjedovanje i održavanje radio veze.
- (3) Pored propisane primarne procedure za održavanje radio veze, potrebno je propisati i rezervnu proceduru koja se uspostavlja u slučaju kvara radio veze, korištenjem svijetlosnih znakova.

DIO PETI - ZADRŽAVANJE I KRETANJE OSOBA I VOZILA NA AERODROMU

Član 14.

(Dozvola za kretanje)

- (1) Osobe koja obavljaju službene poslove na aerodromu, koje se kreću po pristanišnoj platformi, manevarskim površinama i objektima koji su od značaja za sigurnost zračne plovidbe, moraju za vrijeme obavljanja tih poslova nositi na vidnom mjestu dozvolu za kretanje i propisano službeno, odnosno radno odjelo, sa oznakom tjela ili organizacije u kojoj su uposleni. Pod poslovima iz stava 1. ovog člana podrazumijevaju se poslovi:
- a) prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari;
  - b) vatrogasne službe i službe hitne pomoći;
  - c) službe snabdijevanja zrakoplova gorivom, mazivom i hranom;
  - d) pregleda i održavanja manevarskih površina, pristanišne platforme, instalacija, opreme i drugih objekata, uređaja i postrojenja koji služe za sigurno polijetanje, slijetanje, kretanje po zemlji i boravak zrakoplova na aerodromu;

e) održavanja zrakoplova na platformi;

f) i druge radnje koje vrše službe kontrole letenja, granične policije, tjela carinske službe i drugi poslovi u svezi sa sigurnošću na aerodromu.

(2) Dozvola iz stava 1. ovoga člana izdaje se prema, Zakonu o nadzoru i kontroli prelaska državne granice ("Službeni glasnik BiH", broj 56/04).

Član 15.

(Kretanje osoba i vozila po manevarskim površinama)

(1) Po manevarskim površinama (uzletno-sletnoj stazi i stazama za voženje) mogu se kretati samo vozila kojima se obavljaju službeni poslovi i u njima se mogu nalaziti osobe iz stava 1. člana 14. ovoga Pravilnika.

(2) Za kretanje vozila iz stava 1. ovoga članka po manevarskim površinama mora se pribaviti odobrenje nadležne službe za kontrolu letenja, kojim se utvrđuje vrijeme kad se vozila mogu kretati po tim površinama i način kretanja.

(3) Vozila koja se kreću po manevarskim i drugim površinama moraju biti snabdjevena radio-stanicom za održavanje stalne veze s nadležnom službom za kontrolu letenja i opremljena rotacijskim svjetlom žute boje.

(4) Osobe i vozila koja se kreću po manevarskim površinama ne smiju ugrožavati kretanje zrakoplova.

(5) Operator aerodroma, dužan je da osigura aerodrom, a posebno manevarske površine od nekontroliranog pristupa ljudi, vozila i životinja i ptica.

Član 16.

(Kretanje osoba i vozila po platformi)

(1) Kretanje osoba i vozila po platformi mora biti regulirano da bi se:

- a) osiguralo sigurno, plansko i ekspeditivno kretanje u obavljanju poslova,
- b) regulirali sigurni ulasci i izlasci zrakoplova sa platforme,
- c) spriječili mogući incidenti i nesreće između osoblja, sredstava i zrakoplova.

(2) Putnici i osobe koje obavljaju određene službene poslove moraju se nalaziti na sigurnom odstojanju, a oprema i objekti moraju biti zaštićeni od izduvnih i usisnih strujanja koja nastaju prilikom manevriranja zrakoplova.

(3) Vozilo koje se kreće po platformi mora propustiti:

- a) vozilo koje reaguje za potrebe vanredne situacije;
- b) zrakoplov u voženju;
- c) zrakoplov koji se sprema za voženje;

- d) zrakoplov koji se gura ili vuče i
- e) druga vozila u skladu sa prometnim pravilima.

Član 17.

(Upravljanje vozilima)

- (1) Upravljanje vozilima na operativnim površinama može vršiti vozač koji je obučen za obavljanje poslova i posjeduje odobrenje, izdato od operatora aerodroma.
- (2) Vozač vozila na operativnim površinama mora poštovati sve obvezne naredbe koje su prenesene oznakama i znacima na površinama i naredbe od strane kontrolnog tornja.
- (3) Vozač vozila na operativnim površinama mora poštivati sve naredbe koje su prenesene svjetlima.
- (4) Vozilo za kretanje po manevarskim površinama mora biti opremljeno sa radio uređajem i vozač mora održavati stalnu vezu sa aerodromskom kontrolom letenja.
- (5) Kretanje vozila po operativnim površinama može se izvršiti samo ako je to odobrila kontrola letenja.

Član 18.

(Brzina i način kretanja vozila)

- (1) Na prostoru određenom za kretanje vozila po pristanišnoj platformi i po manevarskim površinama vozilo se može kretati brzinom do 40 km/h.
- (2) Izuzetno od odredbe stava 1. ovog člana, brzina kretanja vozila po manevarskim površinama može biti i veća od 40 km/h ako to:
  - a) zahtijeva nadležna služba kontrole letenja;
  - b) vozilo reaguje na poziv u vanrednoj situaciji;
  - c) predviđeno tehnologijom rada zimske službe.
- (3) Brzina kretanja vozila, samohodne opreme i vozila sa vučnom opremom prilikom prolaza zrakoplova ne smije biti veća od 15 km/h, a na udaljenosti od 15 metara od najisturenijih dijelova zrakoplova, brzina ne smije biti veća od 5 km/h.
- (4) Vozila i oprema iz stava 3. ovoga člana ne smiju se kretati ispod gabarita parkiranog zrakoplova, osim ako se ne koriste za opsluživanje zrakoplova.

Član 19.

(Prolazi, pravci kretanja, zabrane i ograničenja)

- (1) Operator aerodroma dužan je da uočljivim i propisanim znacima označi službene i druge prolaze, pravce kretanja osoba i vozila na platformi i da istaknu određene zabrane i ograničenja kretanja.
- (2) Pristanišna zgrada mora imati posebne službene prolaze za domaći i međunarodni promet koje koriste osobe koje po potrebi službe odlaze na pristanišnu platformu ili se sa nje vraćaju.
- (3) Operator aerodroma mora imati i službeni prolaz za vozila i osobe koje vrše službene poslove na platformi i manevarskim površinama.
- (4) Operator aerodroma, dužan je da stalno obavlja kontrolu osoba i vozila pri ulasku i izlasku na službenim prolazima sukladno sa odobrenim Programom sigurnosti aerodroma.

Član 20.

(Radovi na manevarskim površinama)

- (1) Operator aerodroma može obavljati određene radove manjeg obima na manevarskim površinama ako oni ne zahtijevaju zatvaranje aerodroma i ako to odobri nadležna služba kontrole letenja.
- (2) Osobe koje se, radi obavljanja poslova iz stava 1. ovoga člana, zadržavaju na manevarskim površinama, moraju:
  - a) biti obučene i posjedovati odobrenje, izdato od operatora aerodroma;
  - b) održavati stalnu vezu s nadležnom službom kontrole letenja; korištenjem radio-stanice i ugovorenih, odnosno propisanih signala;
  - c) pridržavati se dobijenih uputstava;
  - c) za svaki izlazak na manevarske površine moraju dobiti odobrenje od nadležne službe kontrole letenja.

DIO ŠESTI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 21.

(Operativne naredbe generalnog direktora BHDCA)

- (1) Generalni direktor BHDCA može Operativnim naredbama ograničiti upotrebu ovoga Pravilnika ili odrediti posebne i dopunske uslove u primjeni ovog Pravilnika, ukoliko to budu zahtijevale odredbe propisa BiH i entiteta, kao i ukoliko to bude proizlazilo iz zahtjeva regulative ICAO, IATA, EASA i drugi.
- (2) Operativna naredba sadrži:
  - a) razlog izdavanja;
  - b) primjenjivost i dužinu trajanja i
  - c) radnje i postupke koje treba poduzeti.

Član 22.

(Ostale obveze)

- (1) Aerodromski operatori i nositelji prava raspolaganja zrakoplovom kao i svi učesnici u zračnom prometu dužni su u što kraćem roku implementirati odredbe ovoga Pravilnika u poslove koje obavljaju na zračnoj strani aerodroma.
- (2) Za sve pojedinosti koje nisu utvrđene ovim Pravilnikom primjenjivati će se standardi i praksa IATA, ICAO, EASA i domaći regulatorni propisi koji se odnose na ovu oblast.

Član 23.

(Stupanje na snagu)

Pravilnik stupa na snagu osam dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Generalni direktor
Đorđe Ratkovića, v. r.